

Elm və təhsil xərcləri artırılır

Noyabrın 13-də keçirilmiş Milli Məclisin Aqrar siyasət, Ailə, qadın və uşaq məsələləri, Elm və təhsil komitələrinin birgə iclasında "Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirə olunub.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsi tərəfindən verilən məlumata görə, iclası açan Milli Məclis Sədri'nin müavini Musa Qasımlı növbəti ilin büdcə layihəsinin müzakirəsinin Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə böyük quruculuq işlərinin həyata keçirildiyi, keçmiş məcburi köçkünlərin öz yurdlarında müasir yaşayış məntəqələrinə qaytarıldığı, azad edilmiş ərazilərdə mədəniyyətin, elmin, təhsilin yenidən bərpa edildiyi bir şəraitdə keçirildiyini və bütün bunların ölkəmizin 2025-ci ildə uğurlu yol keçdiyinə göstəricisi olduğunu vurğulayıb.

Vitse-spiker bildirib ki, büdcə layihəsində vergi gəlirlərinin və qeyri-neft sektoru üzrə gəlirlərin payının artması neftdən asılılığın getdikcə azalmasına, kənd təsərrüfatının, turizmin, sahibkarlığın inkişafına, yeni texnologiyaların tətbiqinə müsbət təsir göstərəcək.

Musa Qasımlı büdcə layihəsində təhsilə ayrılan xərclərin artırılmasının ölkəmizdə təhsil sisteminin daha da təkmilləşdirilməsinə, müasir səviyyədə qurulmasına, bu sahədə davamlı islahatların həyata keçirilməsinə xidmət edəcəyini söyləyib. O nəzərə çatdırıb ki, layihədə Prezident İlham Əliyevin təhsilin hamı üçün əlçatan olmasına yönəlmiş siyasəti öz əksini tapıb. Belə ki, gələn il dövlət sifariş və dövlət hesabına təhsil alanların sayının 1 milyon 150 min 102 nəfərə, təqaüd alanların sayının 121 min 280 nəfərə çatdırılması bu sahəyə olan dövlət qayğısının daha bir nümunəsidir. Vitse-spiker dövlət sifariş və dövlət hesabına kadr hazırlığının maliyyələşdirilməsi üçün növbəti ilə proqnozlaşdırılan vəsaitin 41 milyon 800 milyon manatının 18 min 500 nəfərə ayrılmasını vətəndaşlara olan dövlət qayğısı kimi səciyyələndirib.

İclasda maliyyə nazirinin müavini Himəlay Məmişov çıxış edərək diqqətə çatdırıb ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsinin xərcləri 41,7 milyard manat həcmində proqnozlaşdırılıb. Bu, cari illə müqayisədə 296 milyon manat və ya 0,7 faiz, ötən illə müqayisədə isə 4 milyard manat və ya 10,6 faiz çoxdur.

Bildirilib ki, 2026-cı il üçün təhsil və elm xərclərinə 5,2 milyard manat vəsait nəzərdə tutulur. Bu, cari illə müqayisədə 68,4 milyon manat və ya 1,3 faiz, ötən illə müqayisədə 658 milyon manat və ya 14,3 faiz çoxdur. Ortamüddətli dövrdə təhsil və elmə ayrılan vəsait mütləq ifadədə 1,4 milyard manat və ya 35,2 faiz artıb. Növbəti ildə ümumi və məktəbəqədər təhsil xərclərinə 2,9 milyard manat, dövlət sifariş də daxil olmaqla, ali təhsilin maliyyələşdirilməsinə 828,5 milyon manat, peşə və orta ixtisas təhsilinə 199,7 milyon manat, təhsil sahəsi üzrə məqsədli proqramlar və tədbirlərin, habelə təhsil sahəsində tətbiqi tədqiqat xərclərinə 1,1 milyard manat vəsait nəzərdə tutulur.

Qeyd olunub ki, 2026-cı ildə ailə, qadın və uşaq məsələləri üzrə xərclərin qarşılanması üçün 11,3 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulur.

İclasda diqqətə çatdırılıb ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsində kənd təsərrüfatı xərclərinə 1,2 milyard manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılıb.

Nazir müavini dövlət büdcəsi xərclərinin maliyyə təminatı barədə də məlumat verib. Gələn il üçün dövlət büdcəsi xərclərinin 92,6 faizi və ya 38,6 milyard manatının büdcənin gəlirləri, 7,4 faizi və ya 3,1 milyard manatının isə onun kəsirinin maliyyələşdirilməsi üçün cəlb ediləcək vəsaitlər hesabına təmin olunacağını söyləyib.

Sonra Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov 2026-cı ilin dövlət

büdcəsi layihəsinə dair Palatanın rəyini təqdim edib. O bildirib ki, rəy 2026-cı il üçün dövlət büdcəsinə dair qanun layihəsinin və layihə ilə birlikdə təqdim olunan sənədlərin mövcud qanunvericilik aktlarına uyğunluğu, nəzərdə tutulmuş dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri, habelə büdcə kəsirinin proqnoz göstəricilərinin düzgünlüyü və tamlığı, bu göstəricilərin əsas makroiqtisadi parametrlərə və ölkənin strateji sənədlərinə uyğunluğu barədə kənar dövlət maliyyəyə nəzarət orqanının mövqeyini ifadə edir. Qeyd olunub ki, dövlət maliyyəsinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi, beynəlxalq təcrübəyə uyğunluğunun təmin olunması dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin düzgün uçotunun aparılması istiqamətində Hesablama Palatasının əvvəlki rəylərində göstərilmiş əksər məsələlər büdcə zərfində nəzərə alınıb. Palata tərəfindən aparılan təhlillərə əsasən, "Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi "Büdcə sistemi haqqında" qanunun müəyyən etdiyi tələblərə uyğun tərtib olunub.

Tədbirdə çıxış edən iqtisadiyyat nazirinin müavini Səməd Bəşirli vurğulayıb ki, qeyri-neft-qaz sektorunun şaxələndirilməsi, biznes mühitinin təkmilləşdirilməsi, fiskal idarəetmənin optimallaşdırılması və digər tədbirlər nəticəsində ölkə iqtisadiyyatı yeni keyfiyyət mərhələsinə qədəm qoyub.

Nazir müavini son 10 ildə elmin inkişafına ayrılan dövlət vəsaitinin iki dəfə artdığını, 2026-cı ilin büdcəsində təhsil xərcləri üçün 5 milyard manatdan artıq vəsaitin nəzərdə tutulduğunu deyib. O, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin, bu sahədə idxalı əvəz edən və ixrac yönümlü məhsul istehsalının artırılmasının da əsas prioritetlərdən olduğunu, 2025-ci ilin 9 ayında qeyri-neft-qaz ixracının 29 faizinin ilkin kənd təsərrüfatı məhsulları, 11 faizini kənd təsərrüfatı emalı məhsullarının təşkil etdiyini, 2026-cı il dövlət büdcəsi zərfi üzrə kənd təsərrüfatı xərclərinin 1,2 milyard manat proqnozlaşdırıldığını söyləyib.

Sonra kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədov çıxış edərək bildirib ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsində kənd təsərrüfatı tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün 547,8 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub. Bu vəsaitdən 483,2 milyon manat Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinin, 55,5 milyon manatı Aqrar Xidmətlər Agentliyinin fəaliyyət istiqamətləri ilə bağlı tədbirlərə, 9,1 milyon manatı isə nazirlik tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərə sərf olunacaq. Diqqətə çatdırılıb ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsində Balıqçılıq və Akvakultura Mərkəzi və tabeliyindəki qurumların fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün ilk dəfə olaraq 4,4 milyon manat nəzərdə tutulub. Məcnun Məmmədov aqrar sahədə son illər tətbiq olunan yeni subsidiya mexanizmlərindən də söz açıb. Bildirilib ki, 2026-cı ildə əkin subsidiyasının ödənilməsi ilə bağlı 290 milyon manat proqnozlaşdırılıb ki, bu da cari ilin büdcə göstəriciləri ilə müqayisədə 2 faiz az, 2024-cü ilin faktiki xərcləri ilə müqayisədə isə 5,8 faiz çoxdur. Gələn ildə məhsul subsidiyasının ödənilməsi üçün 66 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılıb.

Nazir həmçinin heyvandarlığın inkişafı istiqamətində təşəbbüslərin dəstəklənməsi tədbirlərindən söz açıb.

Sonra elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev 2026-cı ilin dövlət büdcəsində elm və təhsil sahələrinə ayrılan vəsaitlər, həyata keçirilən islahatlar, görülmə işlər və qarşıdakı hədəflər barədə məlumat verib. Nazir bildirib ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsində təhsil bölməsi üzrə 5 milyard 15 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılıb. Bu, ötən illə müqayisədə 48,5 milyon manat çox deməkdir. Son beş il ərzində təhsil sektoruna ayrılan dövlət vəsaiti 1,6 dəfə artıb. Artımlar əsasən müəllim və təhsil işçilərinin sosial rifahının yüksəldilməsinə, əməkhaqqı xərclərinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilib. Vurğulanıb ki, təhsilə ayrılan vəsaitin ilbəil artım dina-

mikası dövlət başçısının təhsilin inkişafına göstərdiyi xüsusi diqqət və qayğısının, eləcə də dövlət siyasətində insan kapitalının formalaşdırılmasının prioritet istiqamət kimi müəyyən edilməsinin məntiqi nəticəsidir. Elm köməkçi bölməsi üzrə 2026-cı ildə 229 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur. Vəsaitin 87,9 milyon manatı Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki elmi müəssisə və təşkilatlara yönəldiləcək ki, onun da 78,1 faizini əməyin ödənişi xərcləri təşkil edir.

Nazir bildirib ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsi layihəsində məktəbəqədər təhsil üçün 468,2 milyon manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulub. Bundan başqa, alternativ maliyyələşmə modelləri əsasında məktəbəqədər təhsilə cəlb olunan uşaqların sayının 30 min nəfərə çatdırılması planlaşdırılır. Bu məqsədlə dövlət büdcəsində əvvəlki illə müqayisədə 8 milyon manat çox olmaqla 27,2 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub. 2026-cı ilin büdcə layihəsində məktəbəhazırlıq qruplarının açılması və fəaliyyəti üzrə 37,3 milyon manat vəsait, ümumi təhsil üzrə 2,4 milyard manat vəsait nəzərdə tutulub.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi sədrinin müavini Sədaqət Qəhrəmanova çıxışında ölkədə ailə və gender siyasətindən, eləcə məişət zorakılığı ilə mübarizə və boşanmalardan sonra yaranan sosial problemlərin azaldılması istiqamətində görülən işlərdən danışib. O, qadın və uşaq hüquqlarının, ailə dəyərlərinin qorunmasının vacibliyini, yerli idarəetmə orqanlarının ailə və sosial rifah məsələlərində rolunun artırılmasının önəmini diqqətə çəkib.

İclasda çıxış edən parlamentin komitə sədrləri 2026-cı ilin dövlət büdcəsinin əsas göstəricilərini yüksək qiymətləndiriblər, müxtəlif məsələlər barədə fikirlərini bölüşüblər, bir sıra qeyd və təkliflərini səsləndiriblər.

Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzayev aqrar sektorun inkişafının ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasına, işsizliyin azaldılmasına və kənd əhalisinin rifahının yüksəldilməsinə mühüm töhfə verdiyini bildirib. O qeyd edib ki, bu sahədə tətbiq olunan vergi güzəştləri, ayrılan subsidiyalar və dövlət maliyyə dəstəyi uğurlu nəticələr verir.

Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran Hüseynova növbəti ilin dövlət büdcəsi layihəsinin sosialyönlü olduğunu deyib və bu baxımdan Heydər Əliyev Fondunun həyata keçirdiyi layihələrin mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb. Komitə sədri ölkəmizdə qadın sahibkarlığının inkişafına yüksək dəstək verildiyini qeyd edərək gələcəkdə həmin istiqamətdə büdcədən ayrılan vəsaitin artırılmasının bu sahənin daha da genişlənməsinə xidmət edəcəyini söyləyib.

Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov bildirib ki, gələn il təhsil xərcləri ümumi büdcə xərclərinin 12 faizini təşkil edəcək. O vurğulayıb ki, sertifikatıya proqramında uğur qazanmış pedaqoqların diferensial əməkhaqqı sistemində cəlb olunması məqsədlə 2026-cı il büdcə layihəsində 232 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub.

Müzakirələrdə Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsi sədrinin müavini Jalə Əliyeva, Aqrar siyasət komitəsi sədrinin müavini Razi Nurullayev, deputatlar Aydın Hüseynov, Mehriban Vəliyeva, Elnarə Akimova, Vəlif Qafarov, Ceyhun Məmmədov, Şahin Seyidzadə və Elçin Mirzəbəyli çıxış edib fikirlərini və təkliflərini bildiriblər.

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədov, iqtisadiyyat nazirinin müavini Səməd Bəşirli və maliyyə nazirinin müavini Himəlay Məmişov çıxışlarda qaldırılan məsələlərə aydınlıq gətiriblər, sualları cavablandırıblar.

İclasda gündəlikdəki qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

"Azərbaycan"